

VRŠNJAČKA EDUKACIJA KAO INOVATIVAN PRISTUP U POBOLJŠANJU MENTALNOG ZDRAVLJA MEĐU MLADIMA

Kristina Stamenković¹, Katarina Skopljak², Hana Lučev³, Mirela Šentija Knežević⁴, Miroslav Hanževački⁵

¹Medicinski fakultet Sveučilišta u Zagrebu, Hrvatska

²Ordinacija obiteljske medicine dr. Horvat-Hodžić, Gornja Stubica, Hrvatska

³Zavod za hitnu medicine Zadarske županije, Hrvatska

⁴Gradski ured za zdravstvo, Zagreb, Hrvatska

⁵Dom zdravlja Zagreb-Zapad, Hrvatska

kristina.stamenkovic@gmail.com

Sažetak

Uvod: Vršnjačka edukacija postaje sve važnija u praksi kao snažan alat za promociju zdravlja. Promocijom mentalnog zdravlja adolescentima se pomaže u izgradnji otpornosti kako bi se mogli dobro snalaziti u teškim situacijama i nepovoljnim okolnostima u životu. Kako bi preuzeli aktivniju ulogu u poboljšanju zaštite mentalnog zdravlja među mladima, Međunarodna udruga studenata medicine Hrvatska u suradnji s Gradskim uredom za zdravstvo Grada Zagreba i Domom zdravlja Zagreb-Zapad pokrenuli su projekt o mentalnom zdravlju mladih. Projekt je baziran na vršnjačkoj edukaciji na način da prethodno educirani studenti medicine provode radionice u srednjim školama s Ciljem promocije mentalnog zdravlja i rane prevencije. Cilj ove studije je procijeniti učinkovitost vršnjačke edukacije kao dobrog modela za promociju mentalnog zdravlja među mladima.

Metode: Provedeno je 7 radionica u 17 razreda, s ukupnim obuhvatom od 390 srednjoškolaca. Svaka radionica je evaluirana s *Evaluacijskim obrascem* propitujući mišljenje srednjoškolaca o korisnosti, zadovoljstvu, sadržaju, itd. Srednjoškolci su također ispunjavali Skalu svijesti o sebi (Fenigstein, Scheier, Buss, 1975) i Privatnu skalu svijesti o sebi (Huić, 2009) prije i nakon provođenja projekta kako bi objektivno procijenili učinak provedenih radionica na svijest o sebi.

Rezultati: Preliminarni rezultati su pokazali statistički značajnu promjenu u svim aspektima skale Svijesti o sebi na kraju projektu u usporedbi s upitnicima prije početka projekta. Najveći napredak se vidi na varijabli privatne svijesti o sebi ($t = -3,474$; $p < .01$), ali također se vidi napredak na varijablama koji procjenjuju svijest o svojim emocijama ($t = -3,320$; $p < .01$), svijest o svojoj kogniciji ($t = -2,336$; $p < .05$) i svijesti o svojem tijelu ($t = -2,580$; $p < .01$). Izvješća srednjoškolaca su pokazala i subjektivni napredak na njihovom mentalnom zdravlju i veliko zadovoljstvo projektom.

Zaključak: Vršnjačka edukacija bi se češće trebala uzeti u obzir kao snažan alat za aktivniji rad na poboljšanju mentalnog zdravlja među mladima, u suradnji sa službama za zaštitu mentalnog zdravlja te aktivnim angažmanom učitelja i roditelja.

Ključne riječi: Vršnjačka edukacija, promocija mentalnog zdravlja, zaštita mentalnog zdravlja, mladi

PEER EDUCATION AS AN INNOVATIVE APPROACH IN IMPROVEMENT OF YOUTH MENTAL HEALTH CARE

Kristina Stamenković¹, Katarina Skopljak², Hana Lučev³, Mirela Šentija Knežević⁴, Miroslav Hanževački⁵

¹School of Medicine, University of Zagreb, Croatia

²Ordination Dr. Horvat-Hodžić – family medicine practice, Gornja Stubica, Croatia

³Department of Emergency Medicine Zadar County, Croatia

⁴City Office for Health, Zagreb, Croatia

⁵Health Center Zagreb West, Croatia

kristina.stamenkovic@gmail.com

Abstract

Introduction: Peer education is growing in popularity and practice as a powerful tool for health promotion. Promotion of mental health helps adolescents in building resilience so that they can cope well in difficult situations or adversities. In order to take a more active role in improvement of youth mental health care Croatian Medical Students' Association in collaboration with City Office for Health in Zagreb and Regional Health Center Zagreb - West started a project on mental health promotion. Project is based on peer education, with previously educated medical students conducting workshops in high schools, in order to emphasize the importance of early prevention and mental health promotion. The aim of this study was to evaluate whether peer education is a good framework

for mental health promotion among youth, with physicians actively involved as educators and supervisors.

Methods: There were 7 workshops conducted in 17 classes, with 390 high school students participating. Every workshop was evaluated with Evaluation form, questioning students' opinion on usefulness, satisfaction, content etc. High school students were also given Self-Consciousness Scale (Fenigstein, Scheier, Buss, 1975) and Private Self-Consciousness Scale (Huić, 2009) before and after the project to objectively evaluate benefits on their self-consciousness.

Results: Preliminary results showed a statistically relevant change in all aspects of the Self-Consciousness Scale in the post, compared to prequestionnaires. The biggest improvement is seen in the private self-consciousness part ($t = -3,474$; $p < .01$), but there were also improvements in the parts evaluating emotions ($t = -3,320$; $p < .01$), cognition ($t = -2,336$; $p < .05$), and body image ($t = -2,580$; $p < .01$). Students reported subjective improvement of their mental health and high satisfaction with project.

Conclusion: Peer education should be considered as a powerful framework for active involvement in improvement of youth mental health care, in collaboration with mental health services and efforts from teachers and parents.

Keywords: peer education, mental health promotion, mental health care, youth

**KRETANJE POTROŠNJE LIJEKOVA
KOJI DJELUJU NA KARDIOVASKULARNI SUSTAV I LIJEKOVA ZA LIJEČENJE ZLOĆUDNIH
BOLESTI I IMUNOMODULATORA ZA RAZDOBLJE OD 2004. DO 2017. GODINE U REPUBLICI
HRVATSKOJ**

Iva Hižar¹, Sandro Gašpar¹, Marjeta Majer²

¹Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, Zagreb, Hrvatska

²Sveučilište u Zagrebu, Medicinski fakultet, Škola narodnog zdravlja Andrija Štampar, Zagreb, Hrvatska
ivahizar@gmail.com

Sažetak

Uvod: Vodeći uzroci smrti u Republici Hrvatskoj su zloćudne bolesti te bolesti kardiovaskularnog sustava. Cilj ovog rada bio je analizirati kretanje potrošnje lijekova iz skupine koji djeluju na kardiovaskularni sustav (skupina C) te skupinu lijekova za liječenje zloćudnih bolesti i imunomodulatori (skupina L) u posljednjih 14 godina.

Metode: Analiza kretanja potrošnje lijekova prema anatomsko-kemijsko-terapijskoj (ATK) klasifikaciji za lijekove koji djeluju na kardiovaskularni sustav i lijekove za liječenje zloćudnih bolesti i imunomodulatore izraženo financijski te DDD/1000/dan u razdoblju od 2004. do 2017. godine u Republici Hrvatskoj. Korišteni su podatci iz izvješća o potrošnji lijekova u Republici Hrvatskoj dostupni na stranici Hrvatske agencije za lijekove i medicinske proizvode (HALMED).

Rezultati: Prema dostupnim podacima o ukupnoj potrošnji lijekova u Republici Hrvatskoj od 2004. do 2017. godine, zamjećuje se porast ukupne potrošnje lijekova prema financijskim pokazateljima s 3.824.758.092,00 HRK 2004. godine na 6.131.627.475,00 HRK 2017. godine te porast s 658,14 DDD/1000/dan 2004. godine na 1.061,11 DDD/1000/dan 2017. godine.

Analizirajući ukupnu potrošnju lijekova prema financijskim pokazateljima za svaku od pojedinih ATK kategorija evidentan je porast troškova svih skupina lijekova izuzev troškova za lijekove koji djeluju na kardiovaskularni sustav (skupina C) čiji su troškovi u 2004. godini iznosili 856.458.507,00 HRK, a u 2017. godini 785.013.401,00 HRK. Istovremeno je za istu skupinu lijekova u navedenom razdoblju porasla potrošnja prema DDD/1000/dan s 251.95 DDD/1000/dan 2004. godine na 386.38 DDD/1000/dan 2017. godine. Relativni udio troškova za lijekove iz skupine C pao je s ¼ ukupne potrošnje svih lijekova (2004. godine 22%, 2005. godine 26%, 2006. godine 26%) na 13% 2017. godine.

Najveći porast ukupne potrošnje lijekova prema financijskim pokazateljima pokazuje skupina za liječenje zloćudnih bolesti i imunomodulatori (skupina L) čiji su troškovi u 2004. godini iznosili 185.263.054,00 HRK, a u 2017. godini 1.321.313.353,00 HRK. Porast ukupne potrošnje lijekova iz skupine L prati i porast potrošnje lijekova prema DDD/1000/dan s 2.30 DDD/1000/dan 2004. godine na 8.38 DDD/1000/dan 2017. godine. Relativni udio troškova za lijekove iz skupine L porastao je s 5% ukupne potrošnje svih lijekova 2004. godine na čak 22% u 2017. godini, što čini najveći porast relativnih troškova svih lijekova. Od prvih deset lijekova prema bolničkoj